

fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.k.remissor@regeringskansliet.se

SOU 2024:50 Nätt och jämnt - Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn

Dnr: Fi2024/01521

Sammanfattning

Skolverket tillstyrker förslagen gällande skärpta utredningskriterier, beredningsrutiner och utformningskriterier för riktade statsbidrag.

Skolverket framhåller vikten av att antalet riktade statsbidrag bör bli färre och att det i stället införs ett sektorsbidrag för skelsektorn. Myndigheten ser en risk för att utredningens förslag gällande att ett antal riktade statsbidrag ska inordnas i det kommunala utjämningsystemet ska medföra att det blir minskade resurser till skolan när medel som varit öronmärkta till skolan kan användas fritt av kommunerna, särskilt när många kommuner framöver ser ut att ha en ansträngd ekonomi.

Skolverket tillstyrker förslaget till förändringar i kostnadsutjämnningen för delmodellerna för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. (6.3.3), förskoleklass och grundskola. (6.4.3), gymnasieskola (6.5.3). Vi har inga synpunkter på förslaget till förändringar i modellen för kommunal vuxenutbildning. (6.6.3).

Skolverkets synpunkter

Översyn riktade statsbidrag

Skolverket tillstyrker de förslag som utredningen presenterar gällande skärpta utredningskriterier, beredningsrutiner och utformningskriterier för riktade statsbidrag. Det är bra att det fastställs en lägsta nivå för hur litet belopp som den minsta kommunen kan få från ett nytt statsbidrag, vi tar dock inte ställning till vilken miniminivå som är lämplig i detta avseende. Skolverket vill framhålla att bidrag med en lägsta nivå bör konstrueras så att alla huvudmän kan ta del av dem.

Skolverket anser att det är mycket viktigt att antalet riktade statsbidrag minskar och att utrymmet för kommuner och andra huvudmän att använda resurser utifrån lokala behov ökar. Samtidigt ser Skolverket att utredningens förslag innebär en risk för minskade resurser till skolan när medel som varit öronmärkta till skolan kan användas fritt av kommunerna, särskilt när många kommuner framöver ser ut att ha en ansträngd ekonomi. Detta innebär också en risk för minskad likvärdighet. Skolverket ser i likhet med flera statliga utredningar inom skolans område att det krävs en utökad statlig styrning och prioritering av finansieringen av skolan för att uppnå en ökad likvärdighet. Myndigheten ser därför gärna att regeringen inför ett sektorsbidrag så att det säkerställs att medlen tillfaller utbildningsverksamheten i kommunerna.

En förutsättning för att statsbidraget för maxtaxa ska kunna uppgå i det kommunala utjämningsbidraget är enligt Skolverkets bedömning att det tillskapas en lagstiftning som gör maxtaxan obligatorisk. Detta för att säkerställa den likvärdighet gällande avgifter för vårdnadshavare som införandet av statsbidraget medförde.

Skolverket noterar också att regeringen i budgetpropositionen för 2025 föreslår förändringar gällande några av de bidrag som utredningen föreslår ska avvecklas.

Utredningen bedömer att varken enskilda huvudmän eller enskilda kommuner drabbas hårt om medlen skickas till kommunerna. Skolverket menar att det är en lite förenklad bild, då graden av beroende av verksamhetsfinansiering via statsbidrag varierar mellan olika enskilda huvudmän och kommuner. Myndigheten vill därför påpeka att en sådan här förändring i enskilda fall kan slå olika hårt mot olika huvudmän.

Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner

Skolverket tillstyrker förslaget till förändringar i kostnadsutjämnningen för delmodellerna för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. (6.3.3), förskoleklass och grundskola. (6.4.3), gymnasieskola (6.5.3). Vi har inga synpunkter på förslaget till förändringar i modellen för kommunal vuxenutbildning. (6.6.3)

Skolverket saknar dock referenser till empirisk forskning gällande förändringen i den tekniska utformningen av den socioekonomiska komponenten för förskola samt i den tekniska utformningen av den socioekonomiska komponenten i grundskolemodellen. I modellen för gymnasieskolan kommenterar utredningen det socioekonomiska indexets förklaringsvärde, men även här saknas ett resonemang kring alternativa modellspecifikationer eller annat empiriskt stöd.

Skolverket vill angående insamlingen av de uppgifter som krävs för att beräkna de nya/förändrade socioekonomiska indexen kommentera att på variabelnivå samlar Skolverket inte in någon av dem. Skolverket har idag tillgång till variabeln om föräldrars utbildningsnivå respektive elev/ungdoms vistelsetid i Sverige, detta

via SCB, men inte information om föräldrars disponibla inkomst. Vidare har Skolverket enbart uppgifter om individer inskrivna i respektive skolform, vilket till stor del täcker de aktuella åldersspannen, men inte helt. Skolverket kommer alltså inte utifrån de uppgifter vi har att kunna beräkna andel barn 1–5 år eller andel ungdomar 16–20 år för alla individer som bor i en kommun, utan enbart för de som är inskrivna i skolformen. Sammantaget ser vi inte det som självklart att det ska vara Skolverket som samlar in och beräknar på dessa uppgifter, utan det kan falla sig mer naturligt att SCB ansvarar för detta.

Tidpunkt för ikraftträdande

Utredningen föreslår att sammanslagningen av statsbidragen ska genomföras på skolområdet från och med den 1 januari 2026. Vi bedömer att om tidplanen ska hålla krävs att ett beslut om att inordna ett antal riktade statsbidrag i det generella riktade kommunala utjämningsbidraget, måste fattas under tidig vår 2025. Detta beroende på att beslut om bidragsramar i två av bidragen behöver fattas senast i augusti 2025 för att ge huvudmännen en god framförhållning att planera anställning av personal som bekostas av statsbidragen. Om regeringen väljer att gå vidare med förslaget och det inte är möjligt att ta ett beslut redan under våren 2025 så bör förändringen genomföras från och med 1 januari 2027.

På Skolverkets vägnar

Joakim Malmström
Generaldirektör

Verksamhetscontroller

I ärendets slutliga handläggning har även avdelningschef Jonas Krantz, rättschef Erik Janzon, tf stabschef Johan Börjesson och avdelningschef Anna Castberg deltagit.